

25

činjenica o medijskim manipulacijama u toku 2020. godine

Autori:

Dragan Koprivica • Milica Kovačević • Tijana Velimirović

januar – jul 2020 godine

1.

221 analizu medijskih objava koje su u sebi sadržale neki oblik manipulacije publikom je kroz projekat Raskrinkavanje. me uradio Centar za demokratsku tranziciju (CDT) u prvih sedam mjeseci 2020. godine.

2.

215 domaćih i inostranih medija je u toku ovog perioda učestvovalo u širenju dezinformacija.

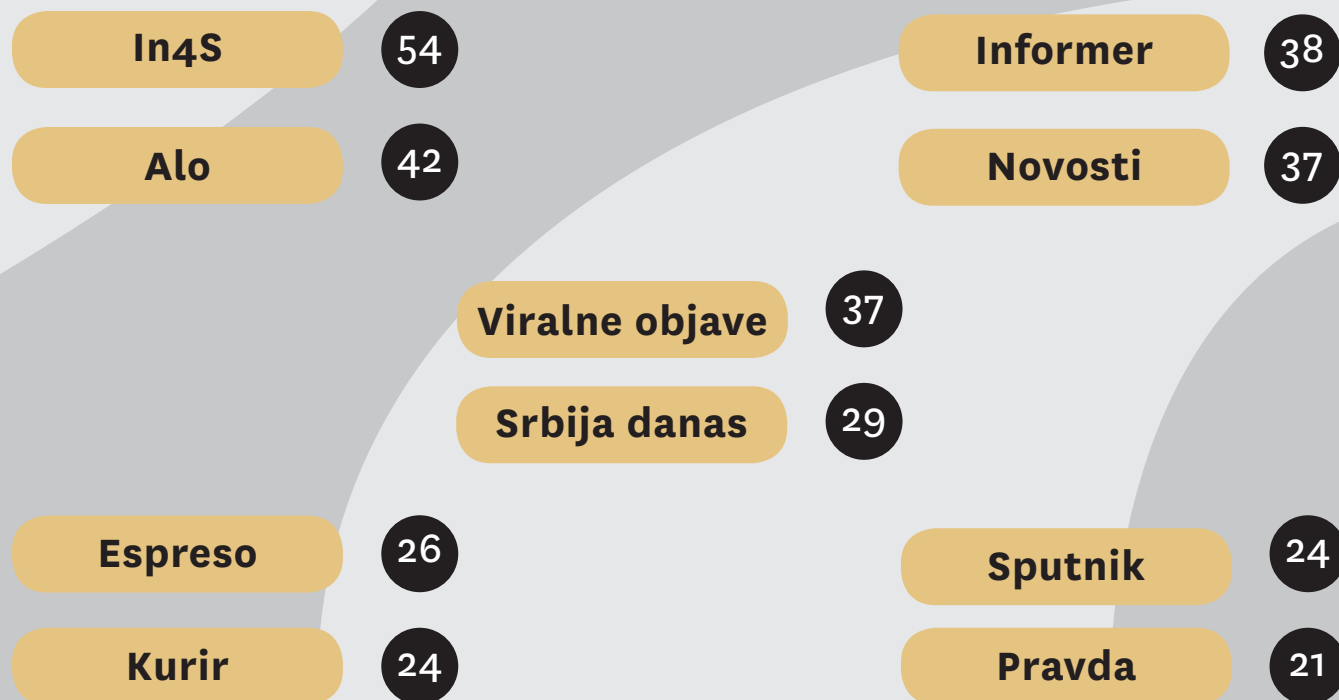
3.

827 manipulativnih tekstova i priloga smo obuhvatili našim analizama, ali je njihov ukupan broj bio značajno veći.

4.

Od **10 medijskih kuća** koje su prednjačile u dezinformisanju građana niti jedna ne pripada *mainstream* medijima iz Crne Gore.

5. | Lista top **10 DEZINFORMATORA** u proteklih **7 mjeseci** izgleda ovako:

6.

Mediji sa “margina”, tabloidi iz zemalja regiona i ne mali broj aktera na društvenim mrežama predstavljali su fabrike lažnih vijesti i kreirali su razgranatu mrežu dezinformacija.

7.

Pored organizovanih grupa i pojedinaca na društvenim mrežama u širenju dezinformacija učestvovali su i influencersi, pjevači, glumci, sportisti i druge javne ličnosti.

8.

Društvene mreže su, u ovom periodu, počele sa uklanjanjem postova dezinformatora i sa ovih prostora. Fejsbuk, je u Crnoj Gori, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Sjevernoj Makedoniji i Hrvatskoj pokrenuo nezavisne programe za provjeru činjenica. Raskrinkavanje.me je, od kraja jula 2020 godine, dio ovog programa.

9.

Pored organizovanih grupa i pojedinaca na društvenim mrežama u širenju dezinformacija učestvovali su i influencersi, pjevači, glumci, sportisti i druge javne ličnosti.

10.

Na meti dezinformacionih kampanja su bile izvorne vrijednosti zapadnih demokratija, težnja za stvarnim reformama crnogorskog društva, ustavna prava građana i sekularnost države.

11.

Kreiranje lažnih narativa koji favorizuju Rusiju i Kinu u odnosu na EU i NATO konstantno je bilo prisutno tokom ovog perioda.

12.

Podizanje nacionalnih i vjerskih tenzija, nerijetko i mržnje, te radikalizacija političke scene kroz plasiranje dezinformacija, takođe je važno obilježje ovog perioda.

13.

Nijesu bili rijetki slučajevi da razne profašističke grupacije na ekstremno-desnim portalima, u komentarima ispod tekstova ili društvenim mrežama šire govor mržnje, etiketiraju građane i čitave narode i divljaju protiv svega što se ne uklapa u njihov vrijednosni sistem.

januar – jul 2020 godine

14.

U januaru su ključni povodi za manipulacije bili Zakon o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica i regionalni odnosi.

15.

Februar su obilježile medijske manipulacije vezane za vjerska pitanja i litije, te njihove implikacije na dešavanja u crnogorskom društvu. Takođe, počinje objavljivanje seta dezinformacija o koronavirusu koje će biti značajno intenzivirano u narednom periodu.

16.

Mart, april i maj obilježavaju brojne medijske manipulacije o porijeklu, načinu liječenja i načinu širenja koronavirusa. Kroz različite vrste teorija zavjere građani su dezinformisani o gotovo svim važnim pitanjima o COVID-19. Virus je bio razlog za intenziviranje manipulacija i iz domena regionalnih odnosa, te odnosa crkve i države.

17.

U junu manipulatori forsiraju geopolitičke teme i odnose u regionu. Istorijski revizionizam, koji je trajno obilježje dezinformacionih kampanja ponovo je aktiviran u ovom mjesecu.

18.

Jul je poslužio za sublimaciju svih tema za dezinformisanje građana i građanki koje su bile na sceni prethodnih šest mjeseci.

19.

Državni organi Crne Gore se nijesu na odgovarajuću način suprotstavili višegodišnjoj izloženosti građana/ki dezinformacijama. Oni ili nijesu htjeli ili nijesu našli pravi način da se bore protiv ovih pojava.

20.

Vlada i drugi državni organi nijesu pokrenuli zakonodavne niti bilo koje druge javne inicijative za suprotstavljnje manipulacijama na način kako to rade prosvijećena društva.

21.

Državne institucije su koristile nedovoljno jasan i precizan pravni okvir koji reguliše ova pitanja pa su na selektivan način reagovala na dezinformacije i njihove proliferatore.

22.

Jednom dijelu dezinformatora Vlada je umjesto demantija lijepila etikete “lažna vijest” i na taj način pokazala ambiciju da proširi svoje ustavne ingerencije na ocjene poštovanja novinarskog kodeksa.

23.

Vlada nije reagovala na manipulativna pisanja njima bliskih medija.

24.

Institucije koje pripadaju represivnom aparatu (policija i tužilaštvo) napravile još veću grešku u odnosu na Vladu i opredijelile se za hapšenja pojedinaca pod optužbama za širenje panike i prenošenje lažnih vijesti. Dodatan problem je da se na jednak način nijesu ponašali prema svim kreatorima i prenosiocima lažnih vijesti.

25.

Odluka Vlade da objavi spisak osoba u obaveznoj samoizolaciji, koju su osudile relevantne NVO bila je povod za mnoge medijske manipulacije. Ovu odluku je nekoliko mjeseci kasnije ukinuo Ustavni sud.

Uz zahvalnost Balkanskom fondu za demokratiju (BTD), Nacionalnoj zadužbini za demokratiju (NED) i Međunarodnoj mreži organizacija za provjeru činjenica (IFCN) na podršci, ostajemo otvoreni za svaku dobronamjernu kritiku i raspravu o našim zaključcima iznijetim u ovoj publikaciji.

Izrada ovog dokumenta, koji je pripremio Centar za demokratsku tranziciju (CDT), omogućen je uz podršku, Balkanskog fonda za demokratiju Njemačkog Maršalovog fonda SAD (GMF BTD) i američkog naroda putem Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj dokumenta je isključiva odgovornost CDT-a i ne predstavlja nužno stavove GMF BTD-a i USAID-a ili Vlade SAD.